

Implementacija Montreaskog protokola u Crnoj Gori

NACIONALNO ZAKONODAVSTVO

Tatjana Boljević
Agencija za zaštitu životne sredine

RATIFIKACIJA

23 Oktobra 2006 godine Crna Gora je, putem sukcesije, ratifikovala

❖ Bečku Konvenciju o zaštiti ozonskog omotača,
❖ Montrealški protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i Četiri amandmana na Protokol

- Londonski (1990 god);
- Kopenhagenski (1992 god);
- Montrealski (1997 god) i
- Pekinški (1999 god)

OBAVEZE POTPISNICA MONTREALSKOG PROTOKOLA I NJEGOVIH AMANDMANA

Osnovne obaveze članica:

- Obaveza zamrzavanja potrošnje i eliminacije iz upotrebe ODSa
- Uspostavljanje kontrole proizvodnje i potrošnje ODSa
- Dostavljanje podataka

Crna Gora spada u zemlje iz **člana 5.** Montrealskog protokola tj. zemlje u razvoju.

U Crnoj Gori se ne proizvode supstance koje oštećuju ozonski omotač, već se samo uvoze, i shodno Montrealskom protokolu, potrošnja supstanci se računa kao razlika uvoza i izvoza.

potrošnja= uvoz-izvoz

NADLEŽAN ORGAN

- **Mart 2009.god. - Agencija za zaštitu životne sredine** je organ nadležan za implementaciju Montrealskog protokola

Novembar 2006.- mart 2009.god -Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine/Uredbom o izmjenama i dopunama uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl.list CG" br. 68/08) od 12. 11. 2008. godine, formirana je Agencija za zaštitu životne sredine. Agencija je preuzela dio poslova tadašnjeg Ministarstva turizma i zaštite životne sredine, a između ostalog, i poslove vezane za zaštitu ozonskog omotača.

- **Ministarstvo turizma i održivog razvoja (formirano 2011.god)** organ nadležan za donošenje propisa

Pravni osnov za implementaciju Montrealskog protokola o supstancama koje ozonski omotač

Dozvole za uvoz/izvoz- Agencija za zaštitu životne sredine.

- 2004. godine, tadašnje Ministarstvo zaštite životne sredine i uređenja prostora, je uspostavilo **sistem dozvola za uvoz/izvoz** supstanci koje oštećuju ozonski omotač, kao i dozvola za uvoz/izvoz proizvoda koji sadrži ove supstance.
- novembar 2006 godine izdavanje dozvola prešlo je u nadležnost Ministarstva turizma i zaštite životne sredine,
- 1 marta 2009. godine kada tu nadležnost preuzima Agencija za zaštitu životne sredine.

Nastavak

- Uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač kao i proizvoda koji sadrže ove supstance regulisan je i **Odlukom o o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe** ("Sl. list CG", br. 22/14). Spisak supstanci koje oštećuju ozonski omotač, njihovih mješavina, kao i proizvoda koji sadrže ove supstance dat je u Prilogu 4 ove odluke, dok su tarifne oznake ODS usklađene sa tarifnim sistemom .
- Shodno izmjenama **Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine** ("Sl list RCG", br. 26/97, 9/00, 52/00, "Sl list CG", br. 33/08), od 15 juna 2008 godine, sva **pravna lica koja uvoze supstance koje oštećuju ozonski omotač plaćaju 0,90 eura po kilogramu uvezene supstance.**

Zakona o zaštiti vazduha („Sl.list CG“, br. 25/10, 43/15)

Zaštita ozonskog omotača

Član 33

•Postupno smanjivanje potrošnje i postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač, postupanje sa proizvodima koji sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, uvoz, izvoz i stavljanje u promet tih supstanci i proizvoda, postupanje sa tim supstancama nakon prestanka upotrebe proizvoda koji ih sadrži, način njihovog prikupljanja, korišćenja i trajnog odlaganja, propisuje Vlada.

•Propisom iz stava 1 ovog člana uređuje se i postupanje sa alternativnim supstancama, postupanje sa proizvodima koji sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, uvoz, izvoz i stavljanje u promet tih supstanci i proizvoda, postupanje sa tim supstancama nakon prestanka upotrebe proizvoda koji ih sadrži, način njihovog prikupljanja, korišćenja i trajnog odlaganja i način označavanja proizvoda koji sadrže ove supstance, utvrđuju uslovi koje moraju ispuniti pravna lica i preduzetnici koji obavljaju djelatnost održavanja i/ili popravku, kao i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance.

nastavak

Pravna lica i preduzetnici iz moraju obezbijediti obuku zaposlenih prema programu stručnog usavršavanja koji propisuje Ministarstvo u saradnji s organom državne uprave nadležnim za poslove obrazovanja.

Pravna lica i preduzetnici **ne mogu vršiti** djelatnost održavanja i/ili popravku i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance , **bez dozvole Agencije**.

Zabrane

Član 34

- Zabranjuje se:
 - 1) proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
 - 2) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu strane ugovornice protokola;
 - 3) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci bez dozvole Agencije;
 - 4) uvoz i stavljanje u promet novih proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač
 - 5) ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u životnu sredinu;

nastavak

- 6) punjenje sistema koji koriste alternativne supstance supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 7) ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 8) uvoz, stavljanje u promet i korišćenje cilindara za jednokratnu upotrebu u kojima se skladište supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance;
- 9) stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci;
- 10) stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 11) uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač;

Prava i dužnosti inspektora

Član 51

U vršenju poslova inspekcijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše, između ostalog i:

- postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač/alternativne supstance i proizvodima koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni;
- uvoz i izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač/alternativnih supstanci i vođenje evidencije o tome;
- da li se djelatnost održavanja, popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač/alternativne supstance obavlja uz dozvolu Agencije;

Ovlašćenja inspektora

Član 52

U vršenju inspekcijskog nadzora ekološki inspektor je obavezan da, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, preduzme, i sljedeće upravne mjere i radnje:

- zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač/alternativne supstance i proizvodima koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni suprotno ovom zakonu;
- zabrani vršenje djelatnosti održavanja, popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač/alternativne supstance , ako utvrdi da ih obavlja lice koje za to nema dozvolu, odnosno predloži oduzimanje dozvole za obavljanje tih poslova, ako lice prestane da ispunjava propisane uslove;
- zabrani uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač za koje nije izdata dozvola, i naredi sprovođenje drugih propisanih obaveza u skladu sa zakonom.

X. KAZNENE ODREDBE

Član 53

Novčanom kaznom od stostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice i preduzetnik, ako:

- ne obezbijedi obuku zaposlenih prema programu stručnog usavršavanja na propisan način (član 33 stav 3);
- ispušta supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance u životnu sredinu (član 34 stav 1 tačka 5);
- vrši punjenje sistema koji koriste alternativne supstance supstancama koje oštećuju ozonski omotač (član 34 stav 1 tačka 6);
- vrši ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač (član 34 stav 1 tačka 7);

Kazne

Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika ("Službeni list Crne Gore, broj 40/2013" Od 13.8.2013. god.)

Oštećenje ozonskog omotača

Član 303b

Ko proizvodi ili protivno propisima uvozi, izvozi, stavlja u promet ili koristi materije koje oštećuju ozonski omotač, kazniće se zatvorom do tri godine.“

Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama (SI list CG, br 5/11)

- ❑ Ovom uredbom propisuje se:
 - ❑ postupno smanjivanje potrošnje supstanci koje oštećuju ozonski omotač,
 - ❑ postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama,
 - ❑ postupanje sa proizvodima koji sadrže te supstance ili su pomoću tih supstanci proizvedeni,
 - ❑ uvoz, izvoz i stavljanje u promet tih supstanci i proizvoda,
 - ❑ postupanje sa tim supstancama nakon prestanka upotrebe proizvoda koji ih sadrži, način njihovog prikupljanja, korištenja i trajnog odlaganja,
 - ❑ način označavanja proizvoda koji sadrže alternativne supstance I
 - ❑ uslovi koje moraju ispuniti pravna lica i preduzetnici koji obavljaju djelatnost održavanja, popravke, kao i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, odnosno alternativne supstance

Član 2.

Supstance koje oštećuju ozonski omotač (u daljem tekstu: kontrolisane supstance) su: CFC, ostali potpuno halogenovani CFC, haloni, ugljen tetrahlorid, 1,1,1-trihloretan (metil-hloroform), metilbromid, HCFCi, hidrobromofluorougļjovodonici i bromohlorometan, kao i **novе kontrolisane supstance**: dibromodifluorometan, 1-bromopropan, bromoetan, trifluoroidometan i hromometan

bilo da su same ili u mješavini, iz prve prerade, rekuperovane, reciklirane ili regenerisane, uključujući i njihove izomere.

Alternativne supstance su fluorovani gasovi (fluorougļjovodonici, perfluorougļjenici i sumporheksafluorid) i njihove smješe iji je potencijal oštećenja ozonskog omotača jednak nuli, ali doprinose globalnom zagrijavanju

Spisak kontrolisanih supstanci, novih kontrolisanih supstanci i alternativnoh supstanci dati su u Prilozima 1,2 i 3 ove Uredbe.

Spisak proizvoda koji sadrže kontrolisane supstance ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, odnosno koji mogu da sadrže alternativne supstance ili su pomou tih supstanci proizvedeni, dat je u Prilogu 4

III. UVOZ, IZVOZ I STAVLJANJE U PROMET

član 5

Uvoz i stavljanje u promet kontrolisanih supstanci, **izuzev HCFC supstanci**, (*Aneks A grupe I i II, Aneks B grupe I, II i III, Aneks C grupe II i III i Aneksa E grupa I*) nije dozvoljeno.

Uvoz i stavljanje u promet novih kontrolisanih supstanci nije dozvoljeno.

član 6

Uvoz i/ili izvoz kontrolisanih supstanci, alternativnih supstanci vrši se uz dozvolu Agencije za zaštitu životne sredine.

Dozvola za uvoz i/ili izvoz supstanci izdaje se za svaku isporuku posebno.

Agencija će izdati dozvolu za privremeni izvoz rekuperovanih kontrolisanih i alternativnih supstanci u svrhu regeneracije ako njihova regeneracija nije moguća u Crnoj Gori.

Član7

Pisani zahtjev uvoznika za određivanje godišnje kvote za uvoz HCFC supstanci, podnosi se Agenciji najkasnije **do 1. decembra** tekuće za narednu godinu.

Sistem izdavanja dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač

Određivanje kvote na nacionalnom nivou

- U skladu sa Planom eliminacije HCFC supstanci
- Postupno smanjivanje potrošnje HCFC supstanci vrši se shodno odredbama Montrealskog protokola (za zemlje člana 5)

Zahtjev za uvoznju kvotu

- Pisani zahtjev uvoznika za određivanje godišnje kvote za uvoz HCFC supstanci, podnosi se Agenciji najkasnije do 1. decembra tekuće za narednu godinu.

Zahtjev za dozvolu

- Nakon određivanja kvote uvoznik podnosi zahtjev za uvoz HCFC supstance.

Uvoz/izvoz

- Vršu se na osnovu dozvole Agencije
- Dozvola za uvoz i/ili izvoz supstanci izdaje se za svaku isporuku posebno

Određivanje kvote na nacionalnom nivou

Bazna potrošnja HCFC supstanci predstavlja prosječnu godišnju potrošnju u 2009. i 2010. godini

Bazna potrošnja \approx 14 MT

- **član 4**

Postupno smanjivanje potrošnje HCFC supstanci vrši se na osnovu Montrealskog protokola i Plana eliminacije HCFC supstanci koje ošteuju ozonski omota (u daljem tekstu: Plan eliminacije HCFC supstanci) po sljedećoj dinamici:

- 1) godišnja potrošnja u periodu od 1. januara 2013. godine do 31. decembra **2013.** godine ne smije biti veća od bazne potrošnje;
- 2) godišnja potrošnja u periodu od 1. januara 2014. godine do 31. decembra 2014. godine ne smije biti veća od 95% bazne potrošnje;
- 3) godišnja potrošnja u periodu od 1. januara 2015. godine do 31. decembra **2015.** godine ne smije biti veća od 90% bazne potrošnje;
- 4) godišnja potrošnja, u periodu od 1. januara 2020. godine do 31. decembra **2020.** godine ne smije biti veća od 65% bazne potrošnje;
- 5) godišnja potrošnja, u periodu od 1. januara 2025. godine do 31. decembra **2025.** godine ne smije biti veća od 32,5% bazne potrošnje
- 6) godišnja potrošnja u periodu od 1. januara 2030. godine do 1. januara 2040.godine ne smije biti veća od 2,5% bazne potrošnje;

Uvoz/izvoz alternativnih supstanci

Kvote

- Za uvoz alternativnih supstanci ne postoje kvote

Uvoz/izvoz

- Vrší se na osnovu dozvole Agencije
- Dozvola za uvoz i/ili izvoz supstanci izdaje se za svaku isporuku posebno

član 8

Obaveze uvoznika/ izvoznika supstanci:

- dostavlja Agenciji dokaz o uvezenim, odnosno izvezenim količinama kontrolisanih i alternativnih supstanci (jedinstvenu carinsku ispravu) za svaku izdatu dozvolu, najkasnije u roku od tri dana od dana izvršenog uvoza, odnosno izvoza tih supstanci.

- vodi evidenciju o:

1) uvozu kontrolisanih i alternativnih supstanci i krajnjim korisnicima tih supstanci i to: o uvezenim količinama za svaku supstancu posebno, količinama stavljenim u promet na domaće tržište po supstanci i njenoj krajnjoj namjeni, postojećim zalihama i drugim podacima od značaja za utvrđivanje potrošnje supstanci;

2) izvozu kontrolisanih i alternativnih supstanci i to o izvezenim količinama za svaku supstancu posebno, utvrđujući količine izvezene u svaku državu pojedinačno, količinama rekuperovanih kontrolisanih i alternativnih supstanci, izvezenih radi regeneracije, kao i o postojećim zalihama tih supstanci.

Podatke iz evidencija pravno lice, odnosno preduzetnik dostavlja Agenciji, najkasnije do 31. januara tekuće za prethodnu godinu, na Obrascu 1

Član 9/10: Uvoz/izvoz proizvoda koji sadrže ODS i alternativne supstance (F gasove)

- Uvoz proizvoda koji sadrže ODS nije dozvoljen

- Uvoz proizvoda sa F gasovima je dozvoljen, nije potrebna dozvola Agencije

Pravno lice, odnosno preduzetnik koji vrši vrši uvoz i izvoz proizvoda koji sadrže alternativne supstance prilikom uvoza i/ili izvoza na zahtjev carinskog organa dostavlja izjavu da proizvod ne sadrži kontrolisane supstance.

Član10

Uvoz i stavljanje u promet proizvoda iz Priloga 4 ove uredbe koji sadrže supstance iz Priloga 1 Aneks A grupe I i II, Aneks B grupe I, II i III i Aneks C grupe I, II i III ove uredbe ili su pomou tih supstanci proizvedeni, **nije dozvoljeno**.

Uvoz i stavljanje u promet proizvoda iz Priloga 4 grupa I ove uredbe (rashladni i klima ureaji), koji sadrže kontrolisane supstance iz Priloga 1 Aneks C grupa I ove uredbe, dozvoljeno je

do 1. januara 2012. godine.

IV. UVOZ ZA POSEBNE NAMJENE

član 11

Agencija će odobriti poznatom krajnjem korisniku uvoz određene količine kontrolisanih supstanci i proizvoda koji sadrže kontrolisane supstance ili su od tih supstanci proizvedeni za posebne namjene: radi ouchanja zdravlja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta ili suzbijanja određenih štetočina ili bolesti, odbrane i bezbjednosti države, sigurnosti saobraćaja, protivpožarne zaštite i laboratorijskih i analitkih potreba, ako te supstance nije mogue zamijeniti drugim tehnikim ili ekonomski prihvatljivim rješenjima za životnu sredinu.

U ovim slučajevima Agencija izdaje odobrenje uz prethodnu saglasnost nadležnih organa državne uprave.

V. POSTUPANJE SA PROIZVODIMA KOJI SADRŽE KONTROLISANE ILI ALTERNATIVNE SUPSTANCE

član 15

- Vlasnik i/ili korisnik stacionarnih rashladnih i klima uređaja, sistemi za gašenje požara, koji sadrže 3 kg ili više kontrolisane ili alternativne supstance, dužan je da pisanim putem obavijesti Agenciju o uključivanju proizvoda u upotrebu, u roku od 15 dana od dana njihovog uključivanja.
- Vlasnik i/ili korisnik ovog proizvoda dužan je da obezbijedi redovnu kontrolu ispravnosti tog proizvoda, radi sprječavanja curenja kontrolisanih ili alternativnih supstanci.

član 16

Vlasnik i/ili korisnik ovih proizvoda dužan je da obezbijedi da se stacionarna oprema ili sistemi:

- 1) **sa punjenjem od 3 kg** i više kontrolisanih ili alternativnih supstanci provjeravaju zbog curenja supstanci, **svakih 12 mjeseci**, osim opreme sa hermetiki zatvorenim sistemima, koja je kao takva obilježena i sadrži manje od 6 kg kontrolisanih ili alternativnih supstanci;
- 2) **sa punjenjem od 30 kg** i više kontrolisanih ili alternativnih supstanci provjeravaju zbog curenja supstanci **svakih 6 mjeseci**;
- 3) **sa punjenjem od 300 kg** i više kontrolisanih ili alternativnih supstanci provjeravaju zbog curenja supstanci **svaka 3 mjeseca**. Dužan je da instalira uređaj za otkrivanje curenja.

Ukoliko se prilikom provjere opreme ili sistema utvrde curenja, mora se izvršiti popravka opreme ili sistema u što kraćem roku, a najkasnije u roku od 14 dana od dana utvrđivanja curenja.

Neophodno je da vlasnik ili korisnik proizvoda obezbijedi ponovnu provjeru opreme ili sistema u roku od 30 dana od dana kada je izvršena popravka.

član 17

Kontrolu ispravnosti ovih proizvoda vrši pravno lice ili preduzetnik koji je ovlašten tj **koji posjeduje dozvolu** da obavlja djelatnost održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže kontrolisane i alternativne supstance.

O izvršenoj kontroli ovlašeno pravno lice, odnosno preduzetnik sačinjava zapisnik koji dostavlja Agenciji na Obrascu 3.

OBRAZAC 3

ZAPISNIK O PREGLEDU RASHLADNOG I KLIMA UREĐAJA	
Naziv pravnog lica/ ime i prezime preduzetnika koje obavlja servis uređaja:	
Matični broj pravnog lica/ JMB preduzetnika :	
Sjedište/adresa (mjesto, ulica i broj):	
Telefon: Telefaks: e-mail:	
Ime i prezime lica koje servisira uređaj:	
Vrsta uređaja koji se servisira:	
Kapacitet uređaja:	
Naziv i oznaka kontrolisane/alternativne supstance u uređaju:	
Količina supstance sadržane u uređaju u kilogramima:	
Ovim pregledom konstatovano je sljedeće :	
Mjesto i datum:	MP
Odgovorno lice:	Potpis:
Vlasnik uređaja:	Potpis:

VI. POSTUPANJE SA KONTROLISANIM I ALTERNATIVNIM SUPSTANCAMA NAKON PRESTANKA UPOTREBE PROIZVODA KOJI IH SADRŽE

član 18

Kontrolisane i alternativne supstance sadržane u proizvodima/ uređajima moraju se prilikom održavanja, popravke ili isključivanja iz upotrebe tih proizvoda, a najkasnije na deponiji, prikupiti u uređaj predviđen za te namjene, radi njihove reciklaže, regeneracije ili uništenja.

Prikupljanje kontrolisanih i alternativnih supstanci vrši pravno lice ili preduzetnik koji je ovlašten da obavlja djelatnost održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže kontrolisane i alternativne supstance.

član 19

Prikupljanje kontrolisanih i alternativnih supstanci, prilikom isključivanja iz upotrebe proizvoda /uređaja, osim proizvoda koji se koriste u domaćinstvu, obezbjeđuje vlasnik i/ili korisnik tih proizvoda, na način propisan ovom uredbom.

Prikupljanje kontrolisanih i alternativnih supstanci, prilikom isključivanja iz upotrebe proizvoda), koji se koriste u domaćinstvu, obezbjeđuje vlasnik i/ili korisnik deponije, na način propisan ovom uredbom.

član 20

Pravno lice, odnosno preduzetnik koji je ovlašten da obavlja djelatnost održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže kontrolisane i alternativne supstance, dužan je da prikupljene kontrolisane i alternativne supstance privremeno čuva u cilindrima za prikupljanje supstanci, do ponovnog korištenja, trajnog uklanjanja ili skladištenja tih supstanci.

Sa prikupljenim kontrolisanim i alternativnim supstancama, koje se ne mogu reciklirati, postupa se u skladu sa propisima kojima se uređuje upravljanje otpadom

član 21

Pravno lice, odnosno preduzetnik koji je ovlašten da obavlja djelatnost održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže kontrolisane i alternativne supstance, dužan je **da vodi evidenciju** o prikupljenim supstancama, postupanju sa tim supstancama, o količinama unesenih supstanci iz prve prerade ili recikliranih supstanci u proizvode.

Pravno lice, odnosno preduzetnik iz stava 1 ovog člana dužan je da podatke iz evidencije dostavi Agenciji do 31. januara tekuće za prethodnu godinu, na Obrascu 4.

VIII. USLOVI KOJE MORAJU DA ISPUNJAVAJU PRAVNA LICA I PREDUZETNICI

član 24

Pravno lice, odnosno preduzetnik može obavljati djelatnost održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže kontrolisane i alternativne supstance ako ispunjava sljedeće uslove i to da:

- 1) je registrovan u Centralnom registru Privrednog suda (u daljem tekstu: CRPS), odnosno odgovarajućem registru nadležnog organa matične države stranog pravnog lica za vršenje tih poslova;
- 2) ima najmanje jedno zaposleno lice sa srednjom ili visokom strunom spremom, mašinskog ili tehničkog smjera, koje je završilo obuku za pravilno rukovanje i servisiranje rashladnih i klima uređaja;
- 3) ima uređaj za prikupljanje i/ili recikliranje kontrolisanih i alternativnih supstanci i cilindre za prikupljanje tih supstanci;
- 4) ima prostor za uvanje cilindara sa prikupljenim supstancama.

Dokumentacija koja se podnosi uz zahtjev

- dokaz o registraciji u CRPS-u, odnosno kod nadležnog organa matične države stranog pravnog lica;
- dokaz o stručnoj spremi za zaposlene, odnosno o završenoj obuci;
- popis opreme i uređaja sa potrebnim podacima;
- dokumentacija o prostoru za uvanje cilindara sa prikupljenim supstancama i
- druga dokumentacija od znaaja za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže kontrolisane i alternativne supstance

Agencija vodi evidenciju izdatih dozvola za obavljanje djelatnosti

- 60 dozvola (2011-2016)

Hvala za pažnju !

AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Kancelarija za zaštitu ozonskog omotača

Adresa: IV Proleterske br 19, Podgorica

Tel: +382 (20) 446 507;

E-mail: tatjana.djurcevic@epa.org.me

tanjadjurcevic@gmail.com.

Implementacija Montreaskog protokola u Crnoj Gori

Tatjana Boljević
Agencija za zaštitu životne sredine

Projekti

Tadašnje Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine u saradnji sa UNIDO-u je pripremilo

Nacionalni program za eliminaciju supstanci koje oštećuju ozonski omotač (2007-2010)

Nacionalni program predstavljao je strategiju za eliminaciju supstanci koje oštećuju ozonski omotač i obuhvatao je:

- ☐ Plan konačne eliminacije CFC supstanci
- ☐ Istitucionalno jačanje

Program je obezbijedio okvir za finansijsku pomoć Multilateralnog fonda Montrealskog protokola za implementaciju navedenih projekata

NACIONALNI PROGRAM ZA ELIMINACIJU SUPSTANCI KOJE OŠTEĆUJU OZONSKI OMOTAČ

Cilj

- Eliminisanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač u Crnoj Gori/ smanjenje godišnje potrošnje CFC :
 - 2007 godina- 5 tona;
 - 2008 godina- 4 tone;
 - 2009 godina -2 tone i
 - 2010. godina 0 tona.

PLAN ZA KONAČNU ELIMINACIJU CFC-A

- ✓ uvođenje sistema rekuperaciju i recikliranje rashladnih fluida
- ✓ obuku servisera i
- ✓ carinskih službenika.

Realizovane aktivnosti

- **Centri za obuku**

4 srednje stručne škole

- ❖ JU Srednja stručna škola “Ivan Uskoković” u Podgorici
- ❖ JU Elektro-ekonomska škola u Bijelom Polju
- ❖ JU Srednja stručna škola u Nikšiću
- ❖ JU Srednja škola “Mladost” u Tivtu

- **Obuka za instruktore** (trenere), tj. profesore srednjih škola, koji će podučavati tehničare za oblast hlađenja i klimatizacije

Za potrebe obuke odrađeni su **Priručnici za servisere rashladnih i klima uređaja/CD**

Na kraju kursa, svaki polaznik je dobio **sertifikat.**

U cilju unapredjenja škola i školskog sistema

Centri za obuku:

- demonstracione jedinice;
- višenamjenski uređaj za R&R (MAC);
- alat za servisiranje rashladnih uređaja;
- komplet za analizu rashladnih fluida;
- manometrijska baterija;
- detektor curenja;
- vakuum pumpa;
- elektronska vaga;

.....

Obuka servisera

2009-2015.god

Godina	2009	2011	2013	2014	2015	2016
Broj obuka	10	1	1	2	1	1

- 41 Profesora završilo obuku
- 377 Servisera završilo obuku

Uvođenje sistema R/R rashladnih fluida

Servisne radionice su dobile na besplatno korištenje:

- *Višenamjenski uređaj za prikupljanje i recikliranje rashladnog fluida za servisiranje klimatizacionih i rashladnih sistema)*
- *Elektronski detektor curenja*
- *Alat za servis.rashl. uređaja*
- *Komplet za analizu rash.fluida*
- *Kompletan uređaj za (tvrdo) lemljenje*
- *Identifikator rashl.fluida*
- *Manometarska baterija*
- *Vakum pumpa*
- *Prenosna jedinica za R&R rashladnih fluida*
- *Elektronska vaga*
- *Cilindri*

Sa servisnim radionicama Agencija je zaključila Ugovore

OBUKA CARINSKIH SLUŽBENIKA

- Realizovana u maju 2014. god.
- ☐ 50 carinskih službenika završilo obuku
(4 Carinske ispostave—CI Podgorica; CI Bar; CI Kotor; CI Bijelo Polje)
- ☐ 4 identifikatora rashladnih fluida

Opreme za sakupljanje otpadnih ODS i HFC

HEMOSAN doo, Bar

- ❏ pripremila Agencija za zaštitu životne sredine u saradnji sa UNIDO-om;
- ❏ predstavlja strategiju Crne Gore za eliminaciju HCFC supstanci;
- ❏ realizovaće se kroz investicione i neinvesticione aktivnosti u oblasti servisa rashladnih i klima uređaja u periodu od 10 godina (2010-2020.god.);

Plan eliminacije HCFC supstanci -aktivnosti-

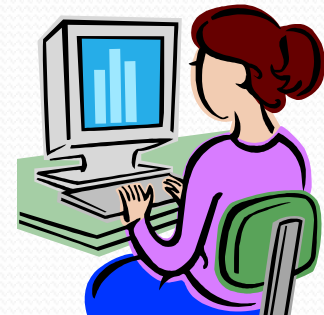
- **Iniciranje i podrška strukovnoj organizaciji**
- U toku aktivnosti na formiranju Udruženja servisera –u toku
- **Obuka i sertifikacija servisera i kompanija -kontinuirano**
- **Poboljšanje opremljenosti u servisnom sektoru**
- Konkurs za dodjelu opreme-završen
- **Unapređenje šeme ponovnog korišćenja rashladnih fluida**
- **Obuka za ekološke inspektore**
- realizovana
- **Podizanje javne svijesti i upravljanje**
 - - kontinuirano

INSTITUCIONALNO JAČANJE

- Cilj projekta: formiranje kancelarije za zaštitu ozonskog omotača (ozone unit)
- Kancelarija za ozon osnovana je 1 septembra 2007. godine i od 1 marta 2009.god funkcioniše u okviru Agencije za zaštitu životne sredine

ZADACI KANCELARIJE ZA ZAŠTITU OZONSKOG OMOTAČA

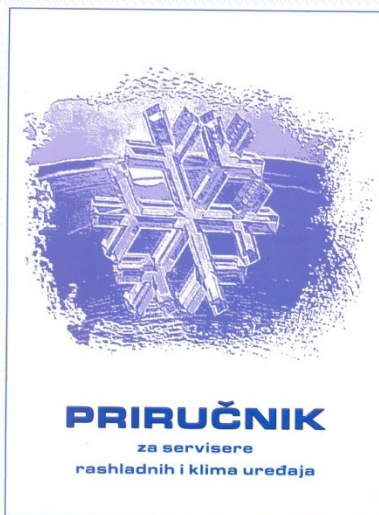
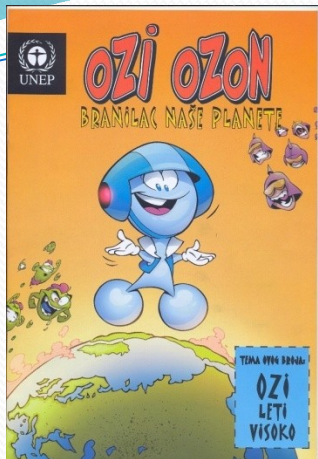

- ✓ implementacija Montrealskog protokola
- ✓ implementacija Nacionalnog programa i Plana za konačnu eliminaciju CFC i Plana za eliminaciju HCFC supstanci
- ✓ izdavanje dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci
- ✓ praćenje i prikupljanje podataka o potrošnji supstanci koje oštećuju ozonski omotač (uvozu/ izvozu)
- ✓ organizovanje kampanja za upoznavanje javnosti
- ✓ stvaranje zakonodavnih uslova u okviru kojih će moći da se odvija program konačnog eliminisanja.
- ✓ razmjena informacija sa ostalim članicama Montrealskog protokola
- ✓ podnošenje godišnjih izvještaja Sekretarijatu za ozon o potrošnji supstanci koje oštećuju ozonski omotač
- ✓ itd

www.ozoneunit.me

Hvala za pažnju !

AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Kancelarija za zaštitu ozonskog omotača

Adresa: IV Proleterske br 19, Podgorica

Tel: +382 (20) 446 507;

E-mail: tanjadjurcevic@gmail.com.

tatjana.djurcevic@epa.org.me